

Asbest

de seriemoordenaar

Eternit

Eternit is een onderdeel van de Belgische Etex-groep, een internationale industriële holding die gespecialiseerd is in bouwmaterialen. De groep, met hoofdkantoor in Brussel, telt 80 dochterondernemingen in 39 landen en heeft meer dan 12.500 mensen in dienst. Ongeveer 800 mensen werken in de vestigingen van Kapelle-op-den-Bos en Tisselt. Eternit is groot geworden door de verwerking van asbest. Eternit werd in 1905 opgericht door Alphonse Emsens, de stamvader van een van de machtigste Belgische adellijke ondernemersfamilies. Emsens kocht het Eternit-patent van de Oostenrijker Ludwig Hatschek door hem aandelen te geven in zijn bedrijf. Hatschek had eind negentiende eeuw een methode ontdekt om asbestvezels met cement te vermengen. Het product kreeg de naam eternit (naar het Latijnse *aeternus*, wat 'eeuwig' betekent en de duurzaamheid van het product onderstreept). Onder zoon André Emsens groeide Eternit uit tot een multinational. Andrés zoon Jean-Marie Emsens (72) stond tot bij z'n dood in juni 2005 aan het hoofd van het bedrijf. Jean-Louis de Cartier de Marchienne werd in april van dit jaar voorgedragen als voorzitter van de raad van bestuur van de groep. Huidig CEO bij Eternit is André Hoste. Volgens de *Trends Top Honderd* is de familie Emsens de vijfde rijkste familie van België en bedraagt haar kapitaal meer dan 1,7 miljard euro.

(BRON: WWW.ETEXGROUP.COM)

DEEL 1: STRAFFEN TEGEN EX-ETERNITBAZEN IN SICILIË

Vuile Belgen op Sicilië

Werknemers van de Belgische multinational Eternit zijn jarenlang zonder afdoende bescherming blootgesteld aan asbest. Op Sicilië sprak het gerecht strenge straffen uit tegen acht ex-kaderleden van Eternit omdat ze nalieten hun werknemers te informeren over de gezondheidsrisico's. Onder meer de voormalige baas van de NMBS Karel Vinck, die in de jaren zeventig topman was van Eternit Italië, werd er in eerste aanleg veroordeeld tot drie jaar opsluiting voor onvrijwillige doodslag.

Al vroeg in de vorige eeuw waarschuwde de medische wereld ervoor dat asbest schadelijk is voor de gezondheid. Maar omdat het goedkoop en onverwoestbaar is, werd asbest tot voor kort verwerkt in duizenden producten. In tegenstelling tot hun bazen waren de arbeiders die met asbest werkten vaak niet op de hoogte van de risico's die ze liepen. In Europa alleen al, waar de commercialisering van asbest pas in 2005 werd verboden, zullen naar verwachting in totaal meer dan een half miljoen doden vallen door asbest. In een vierdelige reeks onderzoekt Knack een aantal schrijnende asbestdossiers. In het eerste deel trekken we naar Sicilië, waar Karel Vinck en zeven andere ex-Eternitbonzen in eerste aanleg samen twintig jaar opsluiting kregen.

2e aflevering

In Turijn vielen in de omgeving van een opgedoekte Eternitfabriek al honderden doden.

3e aflevering

Door de duizenden processen van asbestslachtoffers in Frankrijk en Nederland komt heel wat aan het licht over het schandelijke verzuim van de asbestbedrijven.

4e aflevering

In België was de asbestproductie jarenlang opmerkelijk hoog. Maar ook hier staat het dossier niet bovenaan op de politieke agenda.

DOOR MARLEEN TEUGELS EN NICO KROLS

'Certo!' zegt de vastberaden subtiituit van het parket Andrea Palmieri in zijn kantoor in het justitiepaleis van Siracusa. 'Zeker. Ze zijn schuldig. En jazeker, het management is ook veroordeeld omdat het naliet zijn werknemers te beschermen.'

Karel Vinck, voormalig NMBS-topman en nog steeds lid van tal van raden van bestuur in ons land (zie kader), stond in de jaren zeventig drie jaar lang aan het hoofd van Eternit Italië. In het vonnis van de Siciliaanse rechter lezen we dat onder Vincks leiding de arbeiders in de Italiaanse Eternit-fabrieken onder hoogst bedenkelijke omstandigheden moesten werken. Vinck was toen onder meer verantwoordelijk voor de fabriek in Targia, bij Siracusa op Sicilië. 'De kaderleden van Eternit', vervolgt Palmieri, 'hebben de gezondheidsrisico's verbonden aan het werken met asbest in grove mate veronachtzaamd. Ze deden niet de minste moeite om de arbeiders te informeren over de mogelijke gevolgen en namen geen maatregelen om hen te beschermen. Alle kaderleden zijn veroordeeld tot opsluiting, maar wie geen strafrechtelijke anteceden-ten heeft, geniet een voorwaardelijke opschorting van straf. De meesten van hen hebben beroep aangetekend. Vermoedelijk

zal de zaak niet voor begin 2007 worden behandeld door het hof van beroep in Catania.'

De Belgen hadden het mee voor het zeggen in de fabriek van Targia van 1955 tot 1974. Toen nam de Zwitserse Eternit-tak de leiding over en werd het productieproces iets veiliger. Deels omdat de technologische middelen er toen beschikbaar voor waren, maar vooral toch omdat er steeds meer druk kwam van de publieke opinie die zich bewust was geworden van de schadelijkheid van asbest. Substituut Palmieri laat er geen twijfel over bestaan: 'Onder de Belgen was het productieproces verschrikkelijk schadelijk. Het vonnis dat in Siracusa werd gevel, geldt voor de productieperiode vanaf 1961. Dat het zo lang geleden is, kan niet als excuus gelden, want ook vandaag nog sterven arbeiders van Eternit door asbestziekten met een lange incubatietijd.'

Vele dodelijk zieke ex-werknemers beseften pas lang nadat ze de asbestfabrieken hadden verlaten wat een gezondheidsrisico ze hadden gelopen. De gevaren werden door de werkgever vaak geminimaliseerd. Op 26 mei 2005 werden acht voormalige topfiguren van Eternit Sicilia voor hun zware nalatigheid veroordeeld tot in totaal twintig jaar celstraf. Onder hen Leo Mittelholzer van de Zwitserse Eternit-tak en de Belgische topmanagers van het bedrijf: Karel Vinck ►

Eternit in Targia: de cijfers

- Aantal mesotheliomen in de streek rond de fabriek in Targia ligt 3,72 keer hoger dan in de rest van Sicilië.
- Elk jaar sterft een vijftal ex-arbeiders van de fabriek in Targia. Het aantal doden bedraagt momenteel ongeveer 300.
- 600 gedupeerden dienen klacht in tegen Eternit.
- Tussen 1955 en 1995 waren gemiddeld 600 arbeiders aan de slag bij Eternit Sicilië.

► en de inmiddels overleden Claude Delsaux.

Verscheidene advocaten hebben meer dan tien jaar gestreden voor een uitspraak in deze zaak. En advocaat Silvio Aliffi wil het hier niet bij laten: 'Dit proces maakt het mogelijk om verder te gaan en de werkelijke top van Eternit aan te pakken.' Substituut Palmieri is tevreden met de veroordelingen: 'Ik heb zelf gevraagd om de Belgen te veroordelen.'

JUSTITIEPALEIS IN SIRACUSA
Acht medewerkers van Eternit veroordeeld.

Karel Vinck

Vinck Karel, Clement, Jozef (64) werd geboren in Aalst. Hij studeerde af als burgerlijk ingenieur elektromechanica aan de KU Leuven in 1963. Hij startte zijn loopbaan bij Fina Engineering te Gent (1965-1969) en werd in 1971 consultant bij Eternit S.p.A. in Italië. Vanaf eind oktober 1972 was hij er volgens een interne nota van Eternit verantwoordelijk voor de gehele coördinatie. Van 1973 tot 1975 was hij er gedelegeerd bestuurder. Van 1975 tot 1978 was hij gedelegeerd bestuurder van Eternit SA. Van 1978 tot 1983 was hij gedelegeerd bestuurder van de Compagnie Financière Eternit en van verscheidene maatschappijen van de Eternit-groep. Daarna leidde hij ook nog de Bekaert Groep en Union Minière (nu Umicore). In 2002 werd hij topman van de Belgische Spoorwegen, waar hij eind oktober 2004 vroegtijdig opstapte.

Vinck is lid van de raad van bestuur van Suez-Tractebel, Tessenderlo Groep, de Katholieke Universiteit Leuven en de Koninklijke Munt-schouwburg. Hij is coördinator van het European Rail Traffic Management System bij de Europese Commissie. Hij is voorzitter van Cumerio, erevoorzitter van het VEV (nu VOKA) en voorzitter van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid.

Door de lezers van *Trends* werd hij in 1994 verkozen tot Manager van het Jaar.

BRONNEN: INTERNE DOCUMENTEN VAN ETERNIT, WIE IS WIE IN VLAANDEREN 2003-2005, WEBSITE UMICORE

SIËSTA TUSSEN HET ASBEST

Samengevat wordt Vinck als gedelegeerd bestuurder van Eternit Italië veroordeeld omdat hij heeft verzuimd apparatuur en instrumenten te laten aanbrengen voor de afzuiging, de beperking en de uitschakeling van asbeststof op de werkplaats. Hij liet na de arbeiders en de bedienden te informeren over de specifieke risico's van het verwerken van asbest en bracht hen niet op de hoogte van de manieren om de schade van de – soms dodelijke – blootstelling te voorkomen.

Nochtans – zo staat in het vonnis – hadden de Italiaanse Arbeidsinspectie en de Dienst voor Arbeids-geneeskunde hierover al sinds lange tijd informatie ter beschikking gesteld. Er waren grondige weten-

schappelijke studies over het onderwerp verricht. En ook de onderzoeksresultaten van dokters die handelden in opdracht van Eternit Sicilia hadden Vinck aan het denken moeten zetten. De rechter oordeelde dat het nalatige gedrag van Vinck de dood van een aantal werknemers tot gevolg had. Het management was immers op de hoogte van de risico's die ze liepen, maar nam geen voorzorgen. Het vonnis stipuleert dat Vinck de dood van zijn werknemers niet heeft gewild, maar wel dat die te voorzien was. Dan volgt een lijst met de namen van overleden Siciliaanse ex-werknemers.

Elk jaar sterft een vijftal ex-arbeiders van de fabriek in Targia. Vorig jaar lieten 100 mensen zich medisch onderzoeken, 70 van hen hadden pleurale plaques (verdichtingen van het longvlies), veroorzaakt door asbest. 'Wij deden ons middagdutje tussen de zakken asbest', vertelt Francesco Accola (64), voormalig dienstchef bij Eternit ►

KAREL VINCK
De rechter oordeelde dat zijn nalatige gedrag de dood van een aantal werknemers tot gevolg had.

3) VINCH KAREL CLEMENT, nato ad Alost il 19.09.1938, elett. dom. c/o l'avv. Gianni Di Benedetto con studio in Genova via XX Settembre n. 34/8 - LIBERO GIA' CONTUMACE -

HET VONNIS
met vermelding
van Karel Vinck.

SILVIO ALIFFI 'Ik ga er hoe dan ook mee door, tot de slachtoffers worden vergoed door de echte verantwoordelijken.'

‘Het was pas op verzoek van de arbeiders dat de directie maatregelen nam, toen het al veel te laat was.’

REACTIE KAREL VINCK

‘Ik heb een gerust geweten’

KAREL VINCK WIST ALS BAAS VAN ETERNIT IN ITALIË NIET DAT ASBEST ZO GEVAARLIJK WAS.

Klopt het dat u op Sicilië bent veroordeeld als bedrijfs-leider van Eternit Sicilië?

KAREL VINCK: Er is een juridische procedure aan de gang voor mijn verantwoordelijkheid in Italië voor de drie jaar dat ik daar bedrijfsleider was. Het gaat niet alleen om mij, ook alle andere gedelegeerd bestuurders worden vervolgd.

Wat is uw reactie?

VINCK: Toen ik in Italië was, had ik geen benul van wat asbest betekende voor de gezondheid. Ik dacht dat het een probleem was zoals bij de mijnwerkers. Pas toen ik naar België terugkeerde, werd ik er bij Eternit België mee geconfronteerd. Het standpunt dat we toen hebben verdedigd, en dat wetenschappelijk onderbouwd was, is dat de vezels gevaarlijk waren. Gemengd met cement, zoals bij Eternit, waren ze minder gevaarlijk. Het werd intussen een emotioneel probleem bij de bevolking. Hierop heeft Eternit een substitutieprogramma naar asbestvrij materiaal opgestart.

Maar de schadelijkheid van asbest was toch al veel vroeger aangetoond?

VINCK: Niet zo! Het gevaar was bewezen voor bijvoorbeeld het spuiten met asbest en toepassingen in oorlogsschepen. Op Sicilië had ik geen enkele informatie dat het zo schadelijk zou kunnen zijn geweest. Bovendien zijn niet alle asbestsoorten even gevaarlijk.

Volgens de rechter op Sicilië was u wél op de hoogte van de gevaren via de Italiaanse arbeidsinspectie en de dienst voor arbeidsgeneeskunde. Er waren ook wetenschappelijke studies uitgevoerd.

VINCK: Dat mag u niet zeggen, want dat is niet juist! **Dat staat wél zo in het vonnis.**

VINCK: Er staat véél in het vonnis, maar dat moet nog bewezen worden! Dat is niet juist. Ik was op dat ogenblik absoluut niet op de hoogte van de gevaren van asbest en ook wetenschappelijk was het niet zo bewezen zoals het later in de jaren 80 en 90 bewezen is.

Heeft Eternit dan zelf geen onderzoek gedaan bij zijn werknemers?

VINCK: Tuurlijk wel, veel. Ook epidemiologische onderzoeken. We hadden hier een dokter die daarin gespecialiseerd was, dokter Lepoutre in Kapelle-op-den-Bos.

In het vonnis lezen we dat de werkomstandigheden in die Italiaanse fabriek verschrikkelijk waren.

VINCK: Dat is niet waar. Dat betwist ik. De maatregelen waren misschien niet honderd procent zoals in het Noorden. Maar dat ze verschrikkelijk waren zou ik niet durven zeggen.

Hoe staat u tegenover het toenemende aantal processen tegen ex-kaderleden van Eternit?

VINCK: Je kan in 2006 stellen dat we verantwoordelijk waren. Maar we waren eigenlijk niet geïnformeerd over de oorzaken van de latere problemen. Ik kan met een gerust geweten verantwoord worden dat ik de maatregelen heb genomen die, rekening houdend met mijn kennis, noodzakelijk waren. Dat zal ook mijn verdediging zijn.

U gaat nog in beroep?

VINCK: Dat is in de handen van de advocaten in Italië. We zullen zien wat daarmee gebeurt.

Wat is asbest?

● Asbest is een verzamelnaam voor een reeks vezelachtige mineralen die zich in de lengte splitsen tot uiterst fijne en onzichtbare vezeltjes. Al vroeg in de vorige eeuw was bekend dat het inademen van de vrijgekomen, microscopisch kleine vezeldeeltjes schadelijk was.

De grondstof komt vooral voor in de bodem van zuidelijk Afrika, Brazilië, Canada, China en Oost-Europese landen. In België komt het in de natuur niet voor.

● Asbest bestaat in verschillende soorten:

- wit asbest of chrysotiel, de meest gebruikte soort
 - bruin asbest of amosiet
 - blauw asbest of crocidoliet
- Crocidoliet en amosiet hebben een andere vezelstructuur dan chrysotiel. De kristallen zijn vergelijkbaar met lange dunne naalden. De vezels zijn massief, minder flexibel en splitsen kleine, scherpe splinters af.

● Asbest werd tot voor kort verwerkt in duizenden producten, zoals strijkplanken, golfplaten, remblokjes, vloerbedekking, laboratoriummateriaal, buizen, vloeistoffilters, gasmaskers en isolatiemateriaal. Asbest werd zo populair omdat het in overvloed voorhanden en goedkoop is en makkelijk op te delven. De vezel is bovendien hittebestendig, onbrandbaar, duurzaam, isolerend en makkelijk te bewerken. Eens opgedolven is asbest onvernietigbaar.

MEER INFO OP DE WEBSITE VAN FOD VOLKSGEZONDHEID, VEILIGHEID VAN DE VOEDSELKETEN EN LEEFMILIEU
WWW.BELGIUM.BE.

► en nu voor 15 procent arbeidsongeschikt door asbestose (zie kader). Naast hem zitten vier van zijn voormalige collega's. Ze zijn een voor een getroffen door asbestose en willen absoluut getuigen. 'De zakken van 50 kilogram asbest werden gewoon leeggeschud, zodat het goedje opvloog in de lucht', vervolgt Accola. 'Pas begin jaren tachtig begonnen de gevolgen van ons werk duidelijk te worden voor de arbeiders. Maar ondanks de symptomen hielden de bedrijfsartsen het erop dat het om griep ging. Of ze staken het op de sigaretten. Als je last had van kortademigheid, moest je buiten maar even een luchtje gaan scheppen. Het was pas op verzoek van de arbeiders dat de directie maatregelen nam, toen het al veel te laat was. We kregen maskertjes zoals ze die in ziekenhuizen gebruiken. Die houden natuurlijk nauwelijks iets tegen. Ze scheuren heel snel als je begint te zweten in de Siciliaanse hitte.'

De fabriek in Targia produceerde buizen met blauw asbest, de schadelijkste soort. Na de overname door de Zwitserse familie Schmidheiny begon de fabriek producten uit wit en bruin asbest te maken. 'Elk jaar organiseerde de fabriek een medisch onderzoek,' herinnert Accola zich, 'maar nooit was er iemand die ziek werd verklaard. Ook daarna probeerden de bazen vol te houden dat het niet aan het asbest kon liggen.'

Benito Blandini (65) deed 17 jaar handenarbeid in een atelier van de fabriek. Dat leverde hem een arbeidsongeschiktheid van 25 procent op. Hij overhandigt ons de meetresultaten van een punctie naar de overmatige hoeveelheid asbestvezels in zijn longen, vooral van bruin en blauw asbest. Giuseppe Zaccharello, provinciaal voorzitter van de Associazione Nazionale Mutilati ed Invalidi del Lavoro (ANMIL, nationaal verbond van arbeidsinvaliden en arbeidsongeschikten), besluit: 'Nooit kwamen longproblemen aan het licht via de radiografieën die door Eternit werden besteld en betaald.'

Advocaat Aliffi bevestigt: 'De Belgen

hebben het vertikt in de fabriek maatregelen te treffen om hun personeel te beschermen. Hetzelfde geldt voor de Zwitsers die in '74 de leiding van de fabriek overnamen.' Substituut Palmieri: 'De Belgen lieten de leiding over aan anderen op het moment dat de fabriek aan renovatie toe was. Maar de minimale ingrepen van de Zwitsers maakten de omstandigheden er nauwelijks gezonder op. De situatie was nog steeds dramatisch toen zij de fabriek in de tweede helft van de jaren tachtig overlieten aan Italiaanse ondernemers en hun nieuwe bestuurders. Nu er mensen ziek zijn en er zelfs doden vallen, zeggen ze allemaal dat ze met de zaak niets te maken hebben.'

VEERTIG AUTOPSIEËN

Om de link met asbest te bewijzen en Eternit te kunnen vervolgen gaf het gerecht in 1995 het bevel het stoffelijk overschot van 40 aan ziekten overleden ex-werknemers van Eternit op te graven voor een lijk-schouwing. 'Voor de families was het een doorbraak in de zaak', vervolgt Aliffi. 'De autopsie legde het verband tussen de doodsoorzaak en asbest onomstotelijk vast.'

Anselmo Madeddu en Maria Lia Contrino van het Registro Territoriale di Patologia di Siracusa registreren het aantal tumoren in de streek. In de regio waar de Eternit-fabriek zich bevindt, stellen ze vast dat het aantal mesotheliomen (long- en buikvlieskanker die enkel door asbestbesmetting ontstaat) 3,72 keer hoger ligt dan in de rest van Sicilië. Madeddu: 'En dan hebben we nog geluk gehad dat de fabriek van Targia ver van de stad en vlak bij zee ligt. We vermoeden dat ook de heuvelrug een deel van het stof tegenhoudt.'

Meester Aliffi heeft zich op de zaak gestort in een poging het leed van de zieke ex-werknemers van Eternit of van hun nabestaanden te verzachten. Hij drong erop aan dat de zieke slachtoffers en de erfgenamen van de overledenen hun krachten bundelden in de plaatselijke afdeling van de ANMIL.

Tijdlijn

[1900]
De Oostenrijker Ludwig Hatschek ontwerpt een procedé om asbestvezels met cement te mengen (asbest-cement)

[1905]
Alphonse Emsens richt Eternit SA op in België

[1906]
Frans arts-geneesheer Denis Auribault stelt gevaar van asbest vast en doet aanbevelingen voor een veiliger productieproces

[1930]
Relatie asbest – asbestose aangetoond (Mere-wether, Price)

[1950]
Oprichting Eternit S.p.A. (Sicilië)

[1953]
Erkenning van asbestose als beroepsziekte in België

[1955]
Relatie asbest – longkanker aangetoond (Doll)

DE HOOFDLOODS
Het eternieten dak valt in
brokken naar beneden. Aan
asbeststof geen gebrek.

‘De zakken van 50 kilogram asbest werden gewoon leeggeschud, zodat het goedje opvloog in de lucht.’

Dat hij al dertien jaar op deze zaak werkt, bewijst hoe moeilijk het is Eternit nu nog aan te klagen. ‘De beklaagden zijn voorlopig enkel schuldig bevonden op basis van hun verantwoordelijkheid in Targia. Ze hadden echter ook hoge posten in andere landen. En ik wil zeker andere gerechtelijke stappen ondernemen tegen de Belgische en Zwitserse bestuurders van Eternit. Ik denk erover een bijkomend dossier in te dienen bij de procureur in Turijn die al jaren op het dossier werkt. Ook Eternit België kan een verzoek tot schadeloosstelling van ons verwachten. Ik ga er hoe dan ook mee door, zeker nu er schot in de zaak komt. Tot de

slachtoffers eindelijk worden vergoed door de echte verantwoordelijken.’

Thomas Schmidheiny van de Zwitserse Eternit-tak is tot nog toe de enige die tot een transactie bereid was, ook al was hij veel minder betrokken bij de asbestindustrie in Italië. Giuseppe Zaccharello, provinciaal voorzitter van ANMIL: ‘De 2,5 miljoen euro die Thomas Schmidheiny heeft betaald verdelen we onder de slachtoffers volgens een systeem dat rekening houdt met de mate waarin ze ziek zijn. Gemiddeld ging dat om 15.000 euro. De families van de veertig opgegraven asbestslachtoffers kregen ongeveer 30.000 euro.’ Van zijn broer Stephan

Schmidheiny heeft meester Aliffi geen nieuws, ook al is dat volgens hem een van de echte verantwoordelijken.

De groep gedupeerden is intussen aangegroeid tot zo’n vijfhonderd en heeft via Aliffi een zaak tegen Eternit aanhangig gemaakt. Ongeveer 220 van hen zijn nog in leven, de rest zijn erfgenamen van intussen overleden slachtoffers. Een tiental andere advocaten bedient nog zo’n honderd andere cliënten.

SERIEMOORDENAARFABRIEK

‘Vanaf 1955 werkten in de fabriek van Targia gemiddeld 600 personeelsleden’, zegt ►

[1960]
Relatie asbest – mesotheliom aangetoond (Wagner)

[1961-1974]
Belgen leiden Eternit Sicilië

[1980-85]
Eerste ziektesymptomen Eternit Sicilië raken bekend

[1993]
Algemeen verbod op asbest in Italië

[1995]
Sluiting Eternit Sicilië

[2005]
Algemeen verbod op asbest in België en in de Europese Unie

[26 mei 2005]
Acht ex-kaderleden Eternit Sicilië veroordeeld tot 20 jaar cel

- ANMIL-voorzitter Giuseppe Zaccharello. 'In 1993 waren dat er nog 35.'

De fabriek in Targia ging toen dicht omdat werken met asbest in Italië werd verboden. Volgens IBAS (International Ban Asbestos Secretariat) werd het machinepark discreet verscheept naar Noord-Afrika. De fabriek noch haar omgeving werd gesaneerd. In het industriepark, dat tussen de zee en de heuvelrug ligt, waait het asbest nog steeds ongehinderd op.

Aan de poorten van de voormalige asbestfabriek in Targia hangt een bord met 'verboden toegang' op. Dankzij de uitnodigende gaten in de afsluiting kunnen we probleemloos een bedrijfsbezoek afleggen. Het grote en verlaten industrieterrein ligt er sterk verwaarloosd bij. In de vroegere kantoorruimten treffen we op de grond gesmeten dossiers aan waar wie weet wat nog in ontdekt kan worden. Een oud reclamepamflet dat wonderlijk gerieflijke garageboxen in asbest aanprijst nemen we mee als souvenir. De wind waait door de hoofdloods waarvan het eternieten dak in brokken naar beneden valt. Aan asbeststof geen gebrek.

'Hoe ironisch', wijst Aliffi grimlachend. Aan een paal hangen veiligheidsvoorschriften. In de vroegere ateliers waar wind en regen nu vrij spel hebben, liggen opengescheurde zakken met wit asbest. We houden de adem in. Aliffi: 'Toen begin jaren negentig de arbeiders de pers alarmeerden over het aantal slachtoffers dat bleef toenemen, brachten de kranten koppen over *de serial killer-fabriek*.'

In de woning van een van de vroegere bedrijfsleiders die een flank van de loods bestrijkt, is het uitzicht op zee vanaf het dakterras grandioos. Aan de achterkant kijken we uit op het treinstation van Targia en een Esso-station op luttele meters van de fabriek. Dokter Maria Alba Spadagora, specialiste in arbeidsgeneeskunde, laat er geen twijfel over bestaan: 'Niet alleen ex-werknemers van Eternit worden ziek. Ook hun familieleden en gewone burgers die er nooit hebben gewerkt sterven aan mesotheliom. De overheid heeft nu eindelijk beslist de fabriek en de zwarte zone eromheen te saneren.'

IN VLAANDEREN? GEËN PROBLEEM!

Ook in België, meer bepaald in de streek rond Kapelle-op-den-Bos waar Eternit de bakermat van haar asbestproductie vestigde, zijn al heel wat doden te betreuren door asbestgerelateerde ziekten. Arbeiders en bedienden van Eternit, maar ook nietsvermoedende bewoners uit de omgeving van de fabrieken die asbest nooit van dichtbij hebben gezien. Toch blijft het in België bijzonder stil rond het bezwarende asbestver-

● **Een goedaardige longvlies-uitstorting:** een vochttopstapeling rond de long.

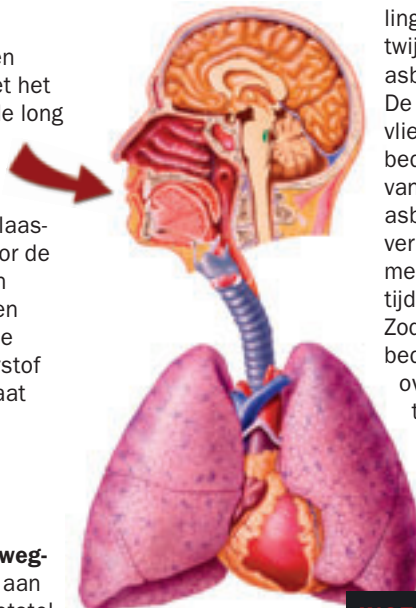
● **Asbestose:** een ziekte waarbij niet het longvlies, maar de long zelf wordt aangetast. De tussenruimte rondom de longblaasjes wordt ziek door de aanwezigheid van asbestvezeltjes en daardoor wordt de opname van zuurstof moeilijker. Dat gaat meestal gepaard met hoesten en kortademigheid.

● **Long- en luchtwegkanker:** te wijten aan een vroegere blootstelling aan asbest.

Ziek van asbest

ASBEST KAN MENSEN OP VERSCHILLENDE MANIEREN ZIEK MAKEN. VOLGENS PROFESSOR KRIS NACKAERTS (UZ GASTHUISBERG, KU LEUVEN) BESTAAN ER DIVERSE ASBESTGERELATEERDE LONGAANDOENINGEN.

● **Kwaadaardig longvliesgezwel of maligne mesotheliom:** bijna altijd het gevolg van een vroegere blootstelling aan asbest. Dit is ongetwijfeld de meest gevreesde asbestgerelateerde ziekte. De incubatietijd voor longvlieskanker of mesotheliom bedraagt ruim 20 tot 30 jaar vanaf het moment van asbestblootstelling. Het verloop van de ziekte kan men alleen vertragen en een tijdlang draaglijk maken. Zodra de ziekte is vastgesteld, bedraagt de gemiddelde overlevingstijd nog acht tot twaalf maanden. Bij een klein aantal mensen zit de ziekte niet in het longvlies, maar in het buikvlies of het hartvlies.

INGEADEMDE ASBESTVEZELS raken tot in de longblaasjes.

Kris Nackaerts: 'Als je weet dat een patiënt ooit met asbest heeft gewerkt en hij een vochttophoping rond de longen heeft of een aandoening van de longblaasjes vertoont, dan kun je, na uitsluiting van andere ziekteverwekkers, de oorzaak vaak met grote zekerheid aan dat asbest toewijzen. Ook iemand die niet in de asbestnijverheid heeft gewerkt, kan een mesotheliom ontwikkelen. Een eenmalige inademing van asbestvezels geeft relatief zelden acute gezondheidsproblemen. In de medische literatuur zijn er echter wel meldingen dat een eenmalige asbestblootstelling voldoende kan zijn voor het laattijdig ontwikkelen van een maligne mesotheliom. Je hoeft het asbeststof zelfs niet aangeraakt te hebben. Je kunt in een huis wonen waarin asbest is verwerkt en waar vezeltjes loskomen door slijtage. We kennen ook partners van asbestarbeiders die ziek zijn geworden. Zoals de vrouwen die jarenlang de werkkledij van hun man uitschudden, wassen en zelf ziek zijn geworden. Terwijl zij in veel geringere mate aan asbest blootgesteld zijn geweest.'

leden van Eternit en andere asbestproducenten. De volledige vorige eeuw hebben asbestindustriëlen een lucratieve handel opgezet die van hen miljardairs heeft gemaakt. Onder andere in Italië, Frankrijk en Nederland lopen vandaag processen. In België beweegt nauwelijks wat, op één burgerrechtelijke zaak na. De veroordeling van Karel Vinck is alleszins opmerkelijk en vormt ongetwijfeld een interessant juridisch precedent. In 1996 al is Vinck in cassatie

ontsnapt aan zes maanden en twintig dagen opsluiting voor een soortgelijke zaak in het Italiaanse Casale Monferrato. De feiten waren verjaard. **K**

DEZE REPORTAGE KWAM TOT STAND MET DE STEUN VAN HET FONDS PASCAL DECROOS VOOR BIJZONDERE JOURNALISTIEK.

VOLGENDE WEEK: HONDERDEN ASBESTDODEN IN CASALE MONFERRATO.